

инновационными процессами, изменяющими понимание мира и цели как педагога, так и соискателей образования. В нынешних условиях все участники образовательного процесса должны научиться взаимодействовать и налаживать коммуникацию.

Ключевые слова: развитие личности, обучение, бихевиоризм, Польская Республика, образовательный процесс.

MUCHACKI M. Theoretical basics of personality development in the Republic of Poland.

The article analyzes the scientific views of scientists on the peculiarities of the organization of the educational process, taking into account the theoretical foundations of the past, which are reflected in the approach to conducting classes even today. Opinions on identifying ways to increase the effectiveness of the educational process differ, since the key vectors of learning depend on many factors, namely: the goal of the teacher, his professional level, the specifics of the time, individual characteristics of the students of education, etc.

Learning theories regarding personality development in the education system of the Republic of Poland, in which today teachers actively use an approach based on behaviorism, are analyzed. In modern conditions, a teacher must be able to learn throughout his life and accustom his students to this, so this approach is, first of all, expedient.

The most important principles of the educational process defined by the behaviorist theory are outlined, in particular: the teacher manages the learning process and is the main source of information; education seekers are provided with specific information that corresponds to the curriculum; the educational process is implemented to achieve the goal that was determined by the teacher in advance.

The behavioral concept of education, essential elements of which were used in Poland in the last quarter of the 20th century, was criticized in the United States because of the one-sidedness and limitations of the educational process. Despite this, it is preserved to this day, having undergone minor updates.

The issue of personality development in the education system of the Republic of Poland, which is becoming more complicated every year, is considered. This is connected with informatization, globalization and other innovative processes that change the understanding of the world and the goals of both the teacher and the students of education. In the current conditions, all participants in the educational process must learn to interact with each other and establish communication.

Key words: personality development, learning, behaviorism, Republic of Poland, educational process.

УДК 378:37.026.8:378.146

Павлюченко Л. С.

**ЗМІСТ, СТРУКТУРА І ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ
ДО КОНТРОЛЬНО-ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розглянуто особливості питання формування готовності майбутніх учителів інформатики до здійснення контрольно-оцінювальної діяльності (КОД) її понятійного і сутнісного змісту, що пов'язані із суперечностями сьогодення і підготовкою до педагогічного оцінювання в навчальному процесі. У контексті проблематики процесу професійної підготовки

учителів інформатики необхідно не тільки формувати предметні знання й уміння, але й сприяти розвитку тих особистісних якостей, які дозволять їм у майбутньому виконувати нові педагогічні завдання. Визначені структурні компоненти, принципи і функції педагогічної підготовки до професійної діяльності. Водночас автор аналізує психолого-педагогічну, та методичну літературу із зазначеної проблематики та констатує, що КОД учителя є вагомим компонентом у структурі навчально-виховного процесу та особистісного розвитку учнів. У статті досліджувалися окремі питання сучасної теорії цієї проблеми, зокрема: змісту та завдань оцінювання, його місця в структурі педагогічної взаємодії учителя й учнів.

Ключові слова: формування готовності, професійна підготовка учителя, контрольньо-оцінювальна діяльність.

Формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності – головне завдання педагогічної освіти, ґрунтовним є питання контрольньо-оцінювальної діяльності учителя в структурі його професійно-педагогічної підготовки, які досліджувалися в контексті наукових розробок таких вчених: О. Абдуліної, О. Авраменко, В. Сластьоніним, А. Ліненко; пошуку шляхів удосконалення контрольньо-оцінювальної діяльності розглядали: Л. Кутєпова, Г. Ксьонзова; загальні підходи до інформатизації системи освіти: В. Лапінський, В. Сергієнко та ін.

Недостатньо дослідженими залишаються такі аспекти проблеми, як зміст, структура і технології та компоненти готовності педагога до професійної діяльності, процес підготовки педагогів до оцінювання. Тому **метою статті** визначено висвітлення особливостей формування готовності майбутніх учителів до КОД.

Оскільки об'єктом нашої статті визначено формування готовності до діяльності як складова професійної підготовки студентів педагогічних спеціальностей, ми вважали за необхідне з'ясувати її особливості у вищих навчальних закладах України. Для цього насамперед було досліджено поняття: "професійна підготовка". За результатами аналізу словникової та довідкової літератури з'ясовано, що цей феномен тлумачиться як формування умінь і збагачення знань з метою прискореного набуття навичок, які необхідні майбутньому спеціалісту в сукупності вже здобутих спеціальних знань та норм поведінки для успішного виконання професійної діяльності [8, с. 363]. Професійну діяльність учителя інформатики можна розглядати як послідовне формування готовності до виконання професійних завдань. Теоретико-експериментальні дослідження доводять, що готовність до професійної діяльності є не вродженою якістю, а виникає як результат відповідних способів діяльності людини [4].

Водночас, професійну підготовку розглядаємо як процес, результатом якого є формування готовності та збагачення знань і умінь з метою набуття навичок, необхідних майбутньому учителю інформатики для проведення контрольньо-оцінювальної діяльності, виконання професійних завдань, а також особистісних якостей, досвіду й сукупності певних норм поведінки, що забезпечують можливість успішної роботи з обраної професії.

Одне із завдань нашого дослідження – визначення змісту, структури і технологій формування готовності майбутнього учителя інформатики для здійснення КОД в загальноосвітніх навчальних закладах. Теоретичною основою для цього стали дослідження філософів, психологів і педагогів.

В. Сластьонін стверджує, що професійна готовність до педагогічної діяльності – сукупність професійно зумовлених вимог до учителя. У складі професійної готовності він виділяє психологічну, психофізіологічну та фізичну готовність, а також науково-теоретичну й практичну підготовку як основу професіоналізму [6, с. 33].

О. Абдуліна у своїх дослідженнях поняття “формування готовності учителя” має два значення. З одного боку – це процес постійної зміни стану, властивостей, якостей особистості, а з іншого – результат цього процесу [1].

Питання структури педагогічної готовності в цілому та готовності до КОД учителя, зокрема, немає однозначної відповіді в педагогічній теорії. У структурі професійної готовності учителя досліджувалися різні складові. При цьому більшість дослідників підкреслюють взаємозв'язки між окремими складовими професійної готовності учителя та розглядають її структуру як єдність компонентів. Змістовним наповненням особистісного блоку у структурі готовності до професійної діяльності ми виділяємо такі основні компоненти:

- мотиваційний (стійке позитивне ставлення до педагогічної професії);
- змістовно-операційний (педагогічне мислення, професійні знання вміння та навички, сприймання, уява, здібності та ін.);
- моральний (моральне ставлення до майбутньої професії, володіння педагогічними навичками та моральними цінностями, етикою, нормами поведінки та готовність діяти згідно з ними);
- оцінювальний (властивості та здібності, які забезпечують КОД учителя і високу працездатність у виконанні професійних функцій, діагностувати свою педагогічну діяльність).

Г. Ксьонзова [2, с. 29] у структурі педагогічної діяльності виділяє шість основних компонентів: мета (результат якого очікують при педагогічній діяльності); мотив (спонукання до діяльності); засоби (прийоми, способи, методи за допомогою яких здійснюється діяльність); дії (основний елемент діяльності); результат (матеріальний або духовний продукт діяльності); оцінювання (контроль та оцінювання цієї діяльності). Так, О. Абдуліна визначає компонентами готовності майбутнього учителя загальнопедагогічні знання, уміння, навички, рівень розвитку педагогічного мислення відповідні професійно-педагогічні якості, необхідні для виконання основних професійних функцій [1].

На думку вченого В. Сластьоніна зміст формування готовності до професійної діяльності майбутнього учителя подано у кваліфікаційній характеристиці, що відображає психолого-педагогічні знання

методологічних основ і категорій педагогіки; закономірностей розвитку особистості; сутності, цілей і технологій виховання й навчання [9].

Формування готовності майбутнього учителя інформатики до професійної діяльності ми розглядаємо як процес оволодіння стійкими, інтегрованими, системними знаннями з педагогіки, психології, інформатики та методики її викладання, уміннями застосовувати їх у нових, нестандартних ситуаціях, розвиток особистісних якостей і властивостей, що забезпечить особистості здатність до продуктивної професійної діяльності. Головному комплексному умінню різнобічно розв'язувати педагогічні завдання – складати алгоритм ґрунтуючись на визначених нами раніше теоретичних засадах, зорієнтовано на такі положення:

1. Педагогічна діяльність – професійна діяльність, тобто складається із сукупності педагогічних завдань.

2. Підготовка майбутніх учителів інформатики – це підготовка до педагогічної діяльності, результат якої – рівень готовності майбутніх учителів інформатики до проведення діагностики учнів.

3. Готовність до розв'язання педагогічних завдань формується у процесі виконання ситуаційних завдань, переважно інтерактивним способом.

4. Застосування комп'ютерних технологій та оволодіння навчальними інформаційними ресурсами.

Л. Кутепова [3, с. 196] у підготовці майбутнього учителя до проведення КОД навчальних досягнень учнів зосереджена на трьох основних складових: а) мотивації оцінювальної діяльності; б) глибоких теоретичних знаннях про неї; в) професійно-практичних уміннях та навичках її виконання.

Оскільки у професійній підготовці зазначені положення стали своєрідними критеріями формування готовності у професійній діяльності майбутніх учителів інформатики у вищих педагогічних навчальних закладах. У межах традиційної парадигми формування готовності до професійної діяльності склалися добре відпрацьовані структури для забезпечення викладацької діяльності, яка спочатку розуміється як теоретична, така, що зводиться в основному до читання лекцій. То вважається, що головна місія вищих навчальних закладів – організація навчання. Виходячи з цієї мети, засіб “навчання” помилково сприймається як завдання і кінцевий результат освіти. Т. Мишаткина зазначає, як дійсна “місія вищих навчальних закладів на сучасному етапі – не у викладанні, а в тому, щоб, використовуючи найвідповідніші засоби, сприяти самостійному усвідомленню отриманню наукового знання кожним студентом” [5, с. 63].

Тому розроблення оцінювальних засобів рівня сформованості зазначеної характеристики відбувається в напрямку використання комплексних вимірників розроблених згідно національних стандартів вивчення технологій навчальної діяльності у вищій школі, що узгоджені з

міжнародними стандартами у світлі рекомендацій Болонського процесу, що ми вважаємо саме актуальним для майбутніх учителів інформатики:

1. *Володіння термінологією та закономірностями філософії* – розуміння світогляду як духовно-практичного способу освоєння світу, поняття про структуру процесу пізнання, про форми та методи пізнання, тлумачення логіки як науки про засоби та форми мислення, судження та його логічної структури, використання законів логічного мислення.

2. *Володіння інформаційно-комунікаційними технологіями*, як складовою частиною освітніх технологій взагалі – поняття про апаратну частину персонального комп'ютера та про їх програмне забезпечення, уміння працювати з операційною системою, системами управління базами даних, інформаційними технологіями Internet.

3. *Володіння елементами теорії ймовірностей та математичної статистики* – поняття про елементи комбінаторики, про основні поняття теорії ймовірностей, стохастичний експеримент (простір елементарних подій, випад, методичний портал, випадковий дослід), основні терміни та задачі математичної статистики та варіанти вибірки [7].

Одним із пріоритетів системи освіти має стати досягнення нового освітнього результату – формування ключових компетентностей готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності. Для успішної самореалізації в суспільстві майбутній учитель інформатики, повинен оволодіти наступним набором ключових компетентностей:

- Готовність володіти новітніми комп'ютерними технологіями;
- Готовність робити усвідомлений і відповідальний вибір;
- Готовність до самоосвіти і вдосконалення;
- Готовність до професійної діяльності.

Аналізуючи стратегічні завдання оновлення системи освіти, можна виділяємо наступну групу завдань, які відображають базову компетентність сучасного вчителя:

• Будувати освітній процес, орієнтований на досягнення цілей конкретного ступеня освіти. Ставити перед собою і учнями мету і цілі навчання, характерні для поглибленого вивчення базової програми.

• Бачити учня у процесі навчання. Дане завдання учитель повинен вибудувати учневі його індивідуальний освітній простір з урахуванням його здібностей, бажань і устремлінь.

- Використовувати в педагогічних цілях комп'ютерні технології.
- Встановлювати взаємозв'язок з усіма суб'єктами освітнього процесу.

Методологічною основою між змістом навчальних програм і навчально-виховним процесом, спрямованого на формування і проведення КОД учителя, визначені такі дидактичні принципи:

- Принцип мотиваційної забезпеченості (формування в учнів стійкої мотивації навчальної діяльності);
- Принцип діалогізації (ведення діалогу між всіма його учасниками);

- Принцип проблематизації, співробітництва і педагогічної підтримки (побудова навчального процесу з використанням проблемно-пошукових методів);

- Принцип суб'єктності (здійснення суб'єкт-суб'єктних відносин);
- Принцип рефлексивності (формування в учня вмінь до оцінювання);
- Принцип варіативності змісту (вибору методики навчання інформатики).

Нами визначено, що формування готовності до проведення КОД майбутніми учителями в процесі навчання інформатики базується на особистісному потенціалі, на якому вибудовуються нові знання і досвід, формується та набуває подальшого розвитку і бачення власної діяльності, спрямованої на досягнення особистісних цілей як кінцевого результату навчально-виховного процесу у ЗНЗ. Подальшими дослідженнями формування готовності майбутніх учителів зумовлює потребу розробити технології змісту освіти, оцінювання рівня компетентностей та компетенцій учня.

Використана література:

1. *Абдуллина О. А.* Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: для пед. спец. вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. / О. А. Абдуллина. – М.: Просвещение, 1990. – 142 с.
2. *Ксензова Г. Ю.* Оценочная деятельность учителя: учебно-методическое пособие / Г. Ю. Ксензова. – М.: Педагог. общество России, 1999. – 121 с.
3. *Кутепова Л. М.* Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики до оцінювання навчальних досягнень учнів засобами інформаційних технологій / Л. М. Кутепова // Вісник Луганського НПУ ім. Тараса Шевченка – 2006. – № 21 (116). – С. 193-200.
4. *Ліненко А. Ф.* Теорія і практика формування готовності студентів до професійної діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. / А. Ф. Ліненко. – К., 1996. – 44 с.
5. *Мишаткина Т. В.* Педагогическая этика: учеб. пособие / Т. В. Мишаткина. – Ростов н/Д: Феникс; Мн.: ТеатраСистемс, 2004. – 304 с.
6. Педагогика: [учеб. пособие для студ. пед. учеб. заведений] / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. – 4-е изд. – М.: Школьная Пресса, 2002. – 512 с.
7. Підготовка фахівців з освітніх вимірювань в Україні: [навчально-методичний комплекс] / О. В. Авраменко, Ю. О. Ковальчук, В. П. Сергієнко та ін.; за заг. ред. О. В. Авраменко. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. – Частина 2. – 398 с.
8. Психолого-педагогический словарь для учителей и руководителей общеобразовательных учреждений / [под ред. В. А. Мижерикова]. – Ростов-н/Д.: Феникс, 1998. – 544 с.
9. Теория и практика высшего педагогического образования: межвуз. сб. науч. тр. / [отв. ред. В. А. Слостенин]. – М.: МГПИ, 1984. – 170 с.

References:

1. *Abdullyna O. A.* Obshepedagogicheskaja podgotovka uchytelia v systeme vyssheho pedagogicheskogo obrazovaniya: dlia ped. spets. vuzov. – 2-e yzd., pererab. y dop. / O. A. Abdullyna. – M.: Prosveshchenye, 1990. – 142 s.
2. *Ksenzova H. Iu.* Otsenochnaia deiatelnost uchytelia: uchebno-metodycheskoe posobyie / H. Iu. Ksenzova. – M.: Pedagog. obshchestvo Rossyy, 1999. – 121 s.
3. *Kutepova L. M.* Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv informatyky do otsiniuvannia navchalnykh dosiahnen uchniv zasobamy informatsiinykh tekhnolohii / L. M. Kutepova // Visnyk Luhanskoho natsionalnogo pedagogichnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – 2006. – № 21 (116). – S. 193-200.

4. *Linenko A. F. Teoriia i praktyka formuvannia hotovnosti studentiv do profesiinoi diialnosti : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk / A. F. Linenko. – K. : 1996. – 44 s.*
5. *Myshatkyna T. V. Pedahohycheskaia etyka : ucheb. posobyе / T. V. Myshatkyna. – Rostov n/D : Fenyks; Mn. : TeatraSystems, 2004. – 304 s.*
6. *Pedahohyka : [ucheb. posobyе dlia stud. ped. ucheb. zavedenyi] / V. A. Slastenyn, Y. F. Ysaev, A. Y. Myshchenko, E. N. Shyianov. – 4-e yzd. – M. : Shkolnaia Pressa, 2002. – 512 s.*
7. *Pidhotovka fakhivtsiv z osvitynikh vymiryuvan v Ukraini : [navchalno-metodychnyi kompleks] / O. V. Avramenko, Yu. O. Kovalchuk, V. P. Serhiienko ta in. ; za zah. red. O. V. Avramenko. – Nizhyn : Vydavets PP Lysenko M.M., 2012. – Chastyna 2. – 398 s.*
8. *Psykhologo-pedahohycheskyi slovar dlia uchyteliv y rukovodyteliv obshcheobrazovatelnykh uchrezhdenyi / [pod red. V. A. Myzherykova]. – Rostov-n/D. : Fenyks, 1998. – 544 s.*
9. *Teoriya y praktyka vyssheho pedahohycheskoho obrazovanyia : mezhvuz. sb. nauch. tr. / [otv. red. V. A. Slastenyn]. – M. : MHPY, 1984. – 170 s.*

ПАВЛЮЧЕНКО Л. С. Содержание, структура и технологии формирования готовности будущих учителей информатики к контрольно-оценочной деятельности.

В статье рассмотрены особенности формирования готовности будущих учителей информатики к осуществлению контрольно-оценочной деятельности ее понятийного содержания, связанные с противоречиями действительности и подготовкой к педагогическому оцениванию в учебном процессе. В контексте проблематики процесса профессиональной подготовки учителей информатики необходимо не только формировать предметные знания и умения, но и способствовать развитию тех личностных качеств, которые позволят им в будущем выполнять новые педагогические задачи. Определены структурные компоненты, принципы и функции педагогической подготовки к профессиональной деятельности.

Автор, анализируя психолого-педагогическую и методическую литературу по данной проблематике и констатирует, что КОД учителя является весомым компонентом в структуре учебно-воспитательного процесса и личностного развития учащихся. В статье исследовались отдельные вопросы современной теории этой проблемы, в частности: определение сущности, функций и задач оценивания; его места в структуре педагогического взаимодействия учителя и учеников.

Ключевые слова: формирование готовности, профессиональная подготовка учителя, контрольно-оценочная деятельность.

PAVLYUCHENKO L. S. Content, structure and technology of the training of future teachers of informatics to Control and assessment activities.

In the article the features questions formation of future science teachers to exercise control and assessment of its conceptual and substantive content related to the contradictions present and preparing for the educational assessment in the classroom. In the context of issues of process training science teachers should not only form the subject knowledge and skills, but also promote the development of personal qualities that will help them in the future to fulfill new educational problems. The structural components, principles and functions of pedagogical preparation for professional careers.

Analyzing the psychological-pedagogical and methodological literature on this issue and states that the control teacher is a significant component in the structure of the educational process and personal development of students. In the article some issues of the modern theory of the problem, in particular: the definition of the nature, functions and objectives of the evaluation; its place in the structure of pedagogical interaction of teachers and pupils.

Key words: formation of readiness, teacher training, control activities.